

Oponentský posudek na práci JUDr. Romana Lamky, MBA, LL.M.

Procesní subjekty v insolvenčním řízení

Disertant si zvolil za předmět svého zkoumání oblast insolvenčního řízení. Těžko bychom dnes z oblasti občanského práva procesního hledali aktuálnější téma. Z tohoto hlediska je třeba disertanta pochválit za volbu tématu. Navíc není mnoho procesualistů, kteří se úpadkovému právu věnují. Kromě několika komentářů k insolvenčnímu zákonu na trhu není mnoho monografií k dané problematice. Proto předložená práce vhodně vyplňuje mezeru, která ve zpracovávání aktuálních problémů insolvenčního práva stále přetrvává.

Insolvenční právo nesporně patřilo v posledních nejméně deseti letech k nejsledovanějším oblastem procesního práva. Právní praxe ukázala, a stále ukazuje, že nedokonalost právní úpravy stále umožňuje, a to jak na straně insolvenčních správců, tak soudců, značné excesy, bohužel často velmi těžko postižitelné. To se však dostáváme do oblasti trestního práva, kam ovšem předložená práce nesměřuje.

Autor při zpracovávání zvolené problematiky použil zejména komparatistickou metodu, kdy srovnává současnou právní úpravu s úpravou předchozí vtělenou do zákona o konkurzu a vyrovnání z roku 1991, ale také úpravou slovenskou. V tomto směru je ovšem třeba konstatovat, že měl mít autor více na zřeteli evropskou úpravu vtělenou do evropských směrnicí. Případně se podrobněji podívat na úpravu v okolních státech, zejména v Německu, z níž česká (ale i slovenská) úprava především vycházela.

K samotnému obsahu práce a k závěrům autora:

Práce začíná nástinem a základním popisem platné zákonné úpravy jako celku, a to z toho důvodu, že nelze vytrhnout ze zákona pouze jeho subjekty a povahou předpisu jako celku se vůbec nezabývat. V dalších kapitolách již následuje samotné těžiště disertační práce, a tím je charakteristika postavení jednotlivých subjektů v rámci úpadkového řízení.

Autor v nadpise inzeruje rozbor procesních subjektů insolvenčního řízení. To je téma na disertační práci až příliš široké, to si pravděpodobně uvědomil, a proto vlastní práce je spíše o vybraných subjektech (i když těch hlavních) – postavení insolvenčního soudce, dlužníka, věřitelů a insolvenčního správce. O ostatních subjektech se zmiňuje jen okrajově. Tedy v případě knižního

vydání práce doporučuji její dopracování, tak aby odborné veřejnosti autor předložil komplexní pohled na postavení všech subjektů v insolvenčním řízení.

Prvním subjektem, jemuž autor věnuje pozornost je insolvenční soud. Popisuje jeho pravomoc, příslušnost a srovnává jeho postavení s úpravou v předchozím zákonu o konkurzu a vyrovnaní. Určitě by bylo přínosem kapitolu rozšířit o slovenskou úpravu, případně úpravu z první republiky.

Další část práce je věnována logicky postavení dlužníka. Autor celkem podrobně popisuje jeho povinnosti a práva. V některých částech je tato kapitola ale zbytečně obecná, kde se popisuje obecná právní způsobilost u fyzických a právnických osob. Autor srovnává všechny formy řešení dlužníkovy úpadku - konkurs, reorganizaci i oddlužení. V této souvislosti rozebírá i dispoziční oprávnění, které není v insolvenčním zákoně zcela jasně definováno, proto i expertní skupina při Ministerstvu spravedlnosti vydala výkladové stanovisko, kde dispozici dlužníka v průběhu insolvenčního řízení, konkrétně tedy v mezidobí od úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vyložila.

V této části práce, která je věnována pozornost i trestní odpovědnost dlužníka v souvislosti s insolvenčním řízením. Nově samozřejmě stojí za úvahu i trestní odpovědnost právnických osob, která je průlomovou novelou trestního zákona platnou od 1. 1. 2012.

Nejrozsáhlejší částí práce je posouzení postavení, práv a povinností věřitelů. Podrobně jsou v práci rozebrány pohledávky věřitelů dle svého charakteru i způsobu uspokojení v jednotlivých fázích řízení a zejména s ohledem na způsob řešení dlužníkovy úpadku. Samostatnou částí této kapitoly je pojednání o věřitelských orgánech, jejich hierarchie, postavení a působnost. V této části rovněž autor porovnává soudní praxi jednotlivých insolvenčních soudů. Velmi významnou subkapitolou je i zhodnocení zájmu věřitelů na řízení, který zejména v oddluženích je téměř nulový, což je ovlivněno především tím, že spis je veden elektronicky a věřitelé mohou průběžně sledovat vývoj svého řízení. Věřitelé v oddlužení, kterými jsou z 90% různé finanční instituce, které by v případě, kdy by chtěly obsáhnout všechna řízení, kde jsou účastníkem, musely velmi významně personálně posílit, tak přenechávají funkci věřitelského orgánu insolvenčnímu soudu.

Konečně je v práci podrobně popsáno postavení insolvenčního správce. Autor se na jeho postavení dívá jednak z pohledu věřitele, který má zájem na maximalizaci výtěžku zpeněžení, ze kterého bude uspokojována jeho zjištěná pohledávka a v jehož dispozici se celé řízení vede, neboť jeho postavení v insolvenčním řízení je zcela výsadní. Jednak hodnotí postavení insolvenčního správce z jeho vlastního pohledu. Zejména je velmi zvláštní vztah mezi rozsahem odpovědnosti insolvenčního správce a výší

jeho odměny. Nová úprava insolvence revolučně zasáhla nejen do způsobu vedení tohoto řízení, ale i do výpočtu odměny insolvenčního správce, která je nově koncipována v závislosti na výtěžku určeného pro nezajištěné věřitele. Celá koncepce insolvenčního zákona je postavena na rychlosti a efektivnosti řízení. Insolvenční správce je motivován výši odměny k maximálnímu výtěžku pro nezajištěné věřitele.

Autor nezapomněl ani na velmi aktuální novelu zákona o insolvenčních správcích. Tvůrci této novely zvýšili požadavky na kvalifikaci a bezúhonnost osoby insolvenčního správce. Nově by se měly zavést bezpečnostní prověrky insolvenčních správců a do zákona je vpraven taxativní výčet řízení, v nichž se vyžaduje ustanovení tzv. zvláštního správce.

V samostatné subkapitole se disertant zabývá postavením zvláštních správců, kde hodnotí vágnost ustanovení insolvenčního zákona, která byla „dotvořena“ legislativní praxí a která nyní zcela jistě odporuje původnímu záměru tvůrců zákona, kteří v osobě insolvenčního správce se zvláštním povolení spatřovali odborníka, kterému by měla být svěřena řízení hodná zvláštního zřetele. Autor v této souvislosti upozorňuje, že soudní praxe však dovodila, že pokud věřitelé na první schůzi konané po přezkumné jednání odvolají osobu insolvenčního správce jmenovaného soudem, tak na jeho místo již může jít osoba, která nemá zvláštní povolení. Tato praxe je zcela v rozporu s důvodovou zprávou k zákonu, který byl přijat v souvislosti se zavedením insolvenčního zákona.

V kapitole o insolvenčních správcích autor problematiku rozhodně nevyčerpал. Jistě by čtenář právě zde uvítal rozsáhlejší diskusi o jiných možnostech postavení správce, o způsobech jeho ustanovování atd., o problematice vztazích správce a soudce, o vztazích s věřiteli atd. Toto by jistě bylo vhodné téma pro diskusi při obhajobě.

Závěrem je třeba říci, že autor dobře zvládl analýzu zkoumaného problému, na základě ní potom formuloval zajímavé a pro práci jistě velmi užitečné závěry.

Práce je postavena nejen na teoretických znalostech autora, ale i na praktických poznatcích, které získal pomocí provedeného výzkumu a rovněž ze své vlastní praxe advokáta.

Práce je psána na základě znalostí rozsáhlé odborné literatury a judikatury. Jak již bylo ale naznačeno, je na škodu, že autor se více nevěnoval problematice evropské úpravě, případně

Úprava vybraných institutů v některých okolních státech, s nimiž má česká právní úprava hodně společného. Tomu odpovídá i literatura, která je téměř výlučně česká.

Závěrem je třeba říci, že autor prokázal schopnost shromažďovat potřebné informace a fakta z odborné literatury a dalších zdrojů a následně je analyzovat a interpretovat v duchu právních teorií. V návaznosti na to prokázal schopnost formulovat relevantní a srozumitelné závěry a doporučení. Formální úprava práce včetně citací a dodržení stanoveného rozsahu je v souladu se stanovenými předpoklady.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji k obhajobě.

V Brně, 16. ledna 2013

Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

